

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

909

Vragen van de leden **Vestering** en **Teunissen** (beiden PvdD) aan de Ministers van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking over *de productie en export van zeer schadelijke landbouwgiften die in Nederland verboden zijn* (ingezonden 20 augustus 2021).

Antwoord van Minister **Schouten** (Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit), mede namens de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (ontvangen 20 november 2021). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2020–2021, nr. 3764.

Vraag 1

Kunt u bevestigen dat er in Nederland in 2018 ruim achtduizend ton landbouwgif dat binnen de Europese Unie (EU) niet (meer) is toegestaan vanwege de schadelijkheid voor mensen, dieren of het milieu, is aangemeld voor export naar buiten de EU?¹ Hoe groot was dat exportvolume in 2019 en 2020?

Antwoord 1

Deze gegevens heb ik niet voorhanden, daarom heb ik bij de Douane navraag gedaan hiernaar. Op basis van de door de Douane uitgevoerde inventarisatie blijkt dat er in 2018 ruim 16.000 ton chemische stoffen – waaronder biociden en gewasbeschermingsmiddelen – zijn uitgevoerd naar landen buiten de Europese Unie (hierna EU)². Voor 2019 en 2020 betreft het respectievelijk ruim 13.000 ton en ruim 16.000 ton.

De Douane heeft hierbij de Europees geharmoniseerde goederencodes gehanteerd op basis van Europese douanewetgeving. Deze goederencodes sluiten niet exact aan op andere Europese wetgeving, zoals wetgeving voor het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen. Hierdoor is het

¹ Greenpeace, 9 september 2020, «Thousands of tonnes of banned pesticides shipped to poorer countries from British and European factories» (<https://unearthed.greenpeace.org/2020/09/10/banned-pesticides-eu-export-poor-countries/>)

² Het betreft de volgende chemische stoffen: insectendodende middelen, rattenbestrijdingsmiddelen, schimmelwerende middelen, onkruidbestrijdingsmiddelen, middelen om het kiemen tegen te gaan, middelen om de plantengroei te regelen, desinfecteermiddelen en dergelijke producten, opgemaakt in vormen of verpakkingen voor de verkoop in het klein, dan wel voorkomend als bereidingen of in de vorm van artikelen zoals zwavelbanden, zwavellonten, zwavelkaarsen en vliegenvangers.

niet mogelijk om vast te stellen welke chemische stoffen daadwerkelijk zijn uitgevoerd en of deze chemische stoffen in de EU zijn toegestaan voor gebruik.

De resultaten van de inventarisatie staan in de bijlage³.

Vraag 2 en 3

Vindt u het acceptabel dat landbouwgif dat hier verboden is omdat het bijvoorbeeld kankerverwekkend of hormoonverstoring is, zeer giftig voor dieren of omdat het leidt tot ernstige watervervuiling, wel nog steeds geproduceerd en geëxporteerd mag worden naar landen waar de wetgeving minder streng is, zoals onder andere Zuid-Afrika of Brazilië?

Deelt u de mening dat waar we besluiten onze eigen gezondheid en milieu te beschermen, dat ook zou moeten gelden voor de gezondheid en het milieu buiten de Europese Unie en dat er dus geen dubbele standaard zou moeten gelden?

Antwoord 2 en 3

De landen buiten de EU hebben hun eigen wet- en regelgeving om te beoordelen of gewasbeschermingsmiddelen al dan niet op de markt mogen worden gebracht. Deze landen zullen daarbij rekening houden met bijvoorbeeld de landbouwkundige, klimatologische, milieukundige en geografische omstandigheden die in dat land van toepassing zijn. Daardoor is het mogelijk dat in landen buiten de EU andere gewasbeschermingsmiddelen op de markt zijn dan in de EU.

De export van de meest gevaarlijke chemische stoffen is gereguleerd via het Verdrag van Rotterdam die in EU regelgeving is geïmplementeerd via Verordening 649/2012 (de zogenaamde Prior Informed Consent Verordening). Het gaat hierbij om een kennisgevingsprocedure, waarbij het land van import in kennis wordt gesteld van het voornemen om chemische stoffen te gaan exporteren. Importerende landen kunnen bezwaar maken tegen of dienen uitdrukkelijk toestemming te geven voor de import van deze stoffen.

In oktober 2020 is de Europese Chemicaliënstrategie gepubliceerd waarin, met betrekking tot samenwerking met andere landen, wordt aangekondigd dat maatregelen zullen worden genomen in de EU om de productie ten behoeve van export van hier verboden chemicaliën te beëindigen, overeenkomstig internationale verbintenissen, onder meer door zo nodig de relevante wetgeving te wijzigen. Het kabinet ondersteunt de mondiale leiderschapsambities van de Commissie op het gebied van veilig chemicaliënbeheer (Kamerstuk 22 112, nr. 2981).

Ik ondersteun het voornemen van de Europese Commissie⁴ om groene diplomatie in te zetten om «de uitbanning van in de Europese Unie niet langer goedgekeurde werkzame stoffen van gewasbeschermingsmiddelen te bevorderen en het gebruik van stoffen met een laag risico en alternatieven voor gewasbeschermingsmiddelen wereldwijd te stimuleren». Daarnaast zal de Europese Commissie «nadenken over manieren om milieuaspecten in acht te nemen bij de beoordeling van aanvragen voor invoertoleranties voor stoffen die in de EU niet langer zijn goedgekeurd, rekening houdend met de normen en -verplichtingen van de Wereldhandelsorganisatie (hierna: WTO)». Het is inderdaad de juiste weg dat de Europese Commissie met deze voorstellen komt om dit knelpunt aan te pakken en daarbij rekening te houden met de afspraken die in het WTO-verdrag zijn gemaakt.

Vraag 4

Deelt u de zorg dat resten van verboden landbouwgif alsnog op ons bord terecht komen, omdat we het landbouwgif exporteren en het voedsel met resten van deze landbouwgiften vervolgens importeren?⁵

³ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

⁴ Verslag van de Commissie aan het Europees parlement en de Raad. Evaluatie van Verordening (EG) nr. 1107/2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen en Verordening (EG) nr. 396/2005 tot vaststelling van maximumgehalten aan bestrijdingsmiddelenresiduen, p18. Zie <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0208>

⁵ PAN Europe, 2020 «Banned and hazardous pesticides in European food» (https://www.pan-europe.info/sites/pan-europe.info/files/Report_Banned%20pesticides%20in%20EU%20food_Final.pdf)

Antwoord 4

Soms worden er in de landen buiten de EU gewasbeschermingsmiddelen gebruikt die niet, nog niet of niet meer in de Europese Unie zijn toegelaten. Hierdoor bestaat de mogelijkheid dat op voedselproducten die in de EU geïmporteerd worden residuen van deze gewasbeschermingsmiddelen aanwezig zijn. Echter, alle producten die op de Europese markt verhandeld worden (ook wanneer deze van buiten de EU worden geïmporteerd) moeten voldoen aan de Europese producteisen, waaronder voedselveiligheid. Zo bevat Verordening (EG) 396/2005 maximale residulimieten (hierna: MRL's) waaraan deze producten moeten voldoen en waarop zij – steekproefsgewijs – bij de invoer worden gecontroleerd.

Vraag 5

Deelt u de zorg over het ongelijke speelveld waar onze boeren mee te maken hebben, omdat zij moeten concurreren met geïmporteerde voedselproducten waarbij landbouwgif is gebruikt dat zij niet mogen gebruiken?

Antwoord 5

Ja deze zorg deel ik. Daarom zet Nederland in op samenwerking en onderhandelingen met derde landen over handelsakkoorden om tot hogere duurzaamheidsstandaarden en een goede naleving daarvan te komen.

Vraag 6

Deelt u de mening dat er snel een verbod moet komen op de productie en export van landbouwgif dat in de EU verboden is? Zo ja, welke actie gaat u ondernemen om een dergelijk wettelijk verbod in te stellen? Welke stappen heeft u hier reeds voor genomen?

Antwoord 6

Zie antwoord op vraag 2 en 3

Vraag 7

Deelt u het inzicht dat om te voorkomen dat resten van verboden landbouwgif via import toch op ons bord belanden, de maximale residulimiet (MRL) van zulke stoffen op nul gesteld moet worden, of in ieder geval op het laagst detecteerbare niveau? Zo nee, waarom niet? Zo ja, bent u voornemens actie te ondernemen om ervoor te zorgen dat de MRL-en voor alle in de EU verboden pesticiden op nul, of in ieder geval op het laagst detecteerbare niveau gesteld worden?

Antwoord 7

Op het vraagstuk van werkzame stoffen die niet in de EU zijn goedgekeurd, is eerder ingegaan in de antwoorden op Kamervragen van het lid Wassenberg⁶ en in de factsheet⁷ over het CETA-verdrag. Landbouwproducten uit derde landen moeten voldoen aan de MRL's die daaraan in de Europese Unie zijn gesteld. Werkzame stoffen die in de Europese Unie niet zijn goedgekeurd of waarvan de goedkeuring is ingetrokken, omdat zij een risico opleveren voor de voedselveiligheid, worden op de standaardlimiet van 0,01 mg/kg gezet (de zogenaamde detectielimiet).

Het is mogelijk dat een werkzame stof in de Europese Unie niet is goedgekeurd om een andere reden dan vanwege risico's voor de voedselveiligheid, zoals economische redenen of omdat deze niet voldoet aan Verordening (EG) 1107/2009. In die gevallen kan op grond van de residuverordening (Verordening (EG) 396/2005) toch een importtolerantie (hierna IT) worden vastgesteld. Hiervoor moet dan een dossier met voldoende informatie zijn ingediend en uit de beoordeling daarvan door EFSA moet zijn gebleken dat de residuen van de gebruikte werkzame stof geen risico voor de voedselveiligheid opleveren. Het standaard weigeren van IT's voor in de EU niet goedgekeurde werkzame stoffen en het standaard op 0,01 zetten van de MRL voor die stoffen – ook als een hogere MRL wel veilig zou zijn – is dus op dit moment niet mogelijk.

⁶ Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2019–2020 nr. 1769

⁷ Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2018–2019 nr. 2512

Bijlage

De inventarisatie is uitgevoerd voor de jaren 2018, 2019 en 2020 aan de hand van goederencodes in de Europees geharmoniseerde nomenclatuur.

Hoofdgroep 1⁸

Hoofdgroep 1 omvat de goederencodes 380852 en 380859. Hieronder vallen insectendodende middelen, rattenbestrijdingsmiddelen, schimmelwerende middelen, onkruidbestrijdingsmiddelen, middelen om het kiemen tegen te gaan, middelen om de plantengroei te regelen, desinfecteermiddelen en dergelijke producten, opgemaakt in vormen of verpakkingen voor de verkoop in het klein, dan wel voorkomend als bereidingen of in de vorm van artikelen zoals zwavelbanden, zwavellonten, zwavelkaarsen en vliegenvangers. De onderverdelingen 380852 en 380859 omvatten uitsluitend goederen bedoeld bij post 3808, die een of meer van de volgende stoffen bevatten: alachloor (ISO); aldicarb (ISO); aldrine (ISO); azinfos-methyl (ISO); binapacryl (ISO); camfechloor (ISO) (toxafeen); captafol (ISO); chloorbenzilaat (ISO); chloordaan (ISO); chloordimeform (ISO); DDT (ISO) clofenotaan (INN), 1,1,1-trichloor-2,2-bis- (p-chloorfenyl)-ethaan); dieldrine (ISO, INN); 4,6-dinitro-o-cresol (DNOC (ISO)) of zouten daarvan; dinoseb (ISO), alsmede zouten en esters daarvan; endosulfan (ISO); ethyleendibromide (ISO) (1,2-dibroomethaan); ethyleendichloride (ISO) (1,2-dichloorethaan); fluoracetamide (ISO); fosfamidon (ISO); heptachloor (ISO); hexachloorbenzeen (ISO); 1,2,3,4,5,6-hexachloorcyclohexaan (HCH (ISO)), lindaan (ISO, INN) daaronder begrepen; kwikverbindingen; metamidofos (ISO); monocrotofos (ISO); oxiraan (ethyleenoxide); parathion (ISO); parathionmethyl (ISO) (methylparathion); penta- en octabroomdifenylothers; pentachloorfenol (ISO), alsmede zouten en esters daarvan; perfluorooctaansulfonzuur en zouten daarvan; perfluorooctaansulfonamiden; perfluorooctaansulfonylfluoride; 2,4,5-T (ISO) (2,4,5-trichloorfenoxyzijnzuur), alsmede zouten en esters daarvan; tributyltinverbindingen. Onderverdeling 380859 omvat eveneens stuifpoederbereidingen bevattende een mengsel van benomyl (ISO), carbofuran (ISO) en thiram (ISO).

Hoofdgroep 2⁹

Hoofdgroep 2 omvat de goederencodes 380861, 380862 en 380869. Hieronder vallen insectendodende middelen, rattenbestrijdingsmiddelen, schimmelwerende middelen, onkruidbestrijdingsmiddelen, middelen om het kiemen tegen te gaan, middelen om de plantengroei te regelen, desinfecteermiddelen en dergelijke producten, opgemaakt in vormen of verpakkingen voor de verkoop in het klein, dan wel voorkomend als bereidingen of in de vorm van artikelen zoals zwavelbanden, zwavellonten, zwavelkaarsen en vliegenvangers. De onderverdelingen 380861 tot en met 380869 omvatten uitsluitend goederen bedoeld bij post 3808, bevattende alfa-cypermethrin (ISO), bendiocarb (ISO), bifenthrin (ISO), chloorfenapyr (ISO), cyfluthrin (ISO), deltamethrin (INN, ISO), etofenprox (INN), fenitrothion (ISO), lambda-cyhalothrin (ISO), malathion (ISO), pirimifos-methyl (ISO) of propoxur (ISO).

Hoofdgroep 3¹⁰

Hoofdgroep 3 omvat de goederencodes 380891, 380892, 38089311 tot en met 38089327. Hieronder vallen insectendodende middelen (code 380891), rattenbestrijdingsmiddelen, schimmelwerende middelen (code 380892), onkruidbestrijdingsmiddelen (code 38089311 tot en met 38089327), middelen om het kiemen tegen te gaan, middelen om de plantengroei te regelen, desinfecteermiddelen en dergelijke producten, opgemaakt in vormen of verpakkingen voor de verkoop in het klein, dan wel voorkomend als

⁸ De onderverdeling van de verschillende goederencodes staan op <https://www.ineuitvoer.nl/gebruikstarief/38/13132/diverse-producten-van-de-chemische-industrie>

⁹ Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2018–2019 nr. 2512

¹⁰ Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2018–2019 nr. 2512

bereidingen of in de vorm van artikelen zoals zwavelbanden, zwavellonten, zwavelkaarsen en vliegenvangers.

De onderverdelingen 380891 tot en met 380893 omvatten de resterende chemische stoffen die niet in hoofdgroep 1 en hoofdgroep 2 zijn opgenomen. In de onderstaande tabel staat het aantal zendingen per jaar per hoofdgroep en het nettogewicht in kilogrammen van deze zendingen.

	2018		2019		2020	
	zendingen	gewicht	zendingen	gewicht	zendingen	gewicht
Hoofdgroep 1	31	11.605	52	34.780	32	27.740
Hoofdgroep 2	19	65.108	22	40.772	74	222.040
Hoofdgroep 3	2.362	16250364	2364	13000192	2694	15790941
Totaal	2.412	16.327.077	2.438	13.075.744	2.800	16.040.721

In de onderstaande tabel is voor hoofdgroep 3 een onderverdeling gemaakt naar insecticiden, fungiciden en herbiciden.

	2018		2019		2020	
	zendingen	gewicht	zendingen	gewicht	zendingen	gewicht
Hoofdgroep 3	2.362	16.250.364	2.364	13.000.192	2.694	15.790.941
Insecticide overig	1.301	6.738.125	1.266	3.376.338	1.453	4.044.711
Fungicide overig	936	8.625.835	989	9.049.654	1.099	10.610.832
Herbicide overig	125	886.404	109	574.200	142	1.135.398